

Կարծես ազգային «հանճարեղ ղիւլազներդու» Գրիգոր Բալասանցի «Չգացմունքի» գոհարներէցը լինեն, այնպէս չէ:

Տ. Յ.

Ջերմ Ջերմ. ՆՈՐ ՑՆՈՐՔ, (պատմութիւն), ազատ թարգմ. ուսեր. Գ. Մ., Ջահնազարեանց, 30 էր. գ. 5 կ. Ջուլի, 1902 թ.

«Նոր ցնորքը» մի երգիծարանութիւն է սօցիալիստների գէմ:

Պատմութիւնը հերոսը մի երեկոյ ընթրում է «սօցիալիստների հասարակական ակումբում»: Ճոխ ընթրիքի ժամանակ լաւ կոնծում են և մեծ-մեծ խօսում «մարդկանց ապագայ հաւասարութեան և դրամադլիի հապարականացման մասին»:

Պատմութիւնը հերոսը տուն է վերադառնում այդ խօսակցութիւնների ազդեցութեան տակ և քնում ու երազ է տեսնում, թէ ինչպէս է աշխարհս կերպարանափոխուել սօցիալիստների չնորհիւ:

Բոլոր մարդիկ հաւասար են: Բոլոր մարդիկ ստիպուած են նոյն բանն ուտել, նոյն ժամին ճաշել, նոյն ժամին քնել ևայլն: Մի խօսքով, բոլոր մարդիկ ձանձրալիութեան չափ նման են միմեանց և բոլորն էլ պետական իշխանութեան ըստրուկն են:

Մարդկանց նոյնիսկ թոյլ է տրուում տարբեր անուններ կրել: Նրանց զանազանում են թւահամարներով: Տղամարդկանց մէջքին զոյգ համարներ են զրուած, կանանց մէջքին՝ կենտ համարներ:

«Ինքնակամ լուացուելը խստիւ արգելուած է: Տէրութիւնը իր ձեռն է առել լուանալու գործը և դրա համար ունի որոշ գործակալներ, որոնք օրական երկու անգամ լուանում են իւրաքանչիւր մէկին»:

Մարդկանց ամեն կողմից հաւասարեցնելու համար տէրութիւնը կտրել է տալիս մեծ ոյժ կամ հասակ ունեցողների մի ձեռքը կամ ոտքը:

Եթէ մէկը շատ խելօք է, ուղեղի մի մասը գլխիցը հանում են:

Մարդկութիւնը անասունների մի նախիր է ներկայանում:

Ես չեմ կարգացել Ջերմ Ջերմի այդ գրութեանը, ուստի և չեմ կարող ասել, թէ «Նոր ցնորքի» մէջ պարունակուած հեղ-

նութիւններից որն է նրանք և որը՝ «ազատ թարգմանիչ» Գ. Մ.-Շահնազարեանցինը։ Մի բան միայն պարզ է, որ կամ Զերոմ Զերոմը, կամ պ. Մ.-Շահնազարեանը, և կամ երկուսն էլ միասին ոչ մի գաղափար չ'ունեն այժմեան առաջաւոր կուսակցութիւնների իդէալների մասին։

Պ. Մ.-Շահնազարեանցը հայերէնի մասին էլ քիչ գաղափար ունի, որովհետև матушка земля-ն թարգմանում է «մայր ցամաք»։

S. 6.

„Весь Кавказ“. — Иллюстрированный справочно — литературный сборникъ. Тифлисъ, 1903. ц. 4 руб. «Ամբողջ Կովկասը» — պատկերազարդ տեղեկատու-գրականական ժողովածու։ Թիֆլիս. 1903. գինը 4 ռուբլի։

Մեր առաջ դրուած է մի մեծածաւալ հատոր, որի բուն նպատակն է՝ «մանրակրկիտ և բազմակողմանի ուսումնասիրութեան ենթարկել Կովկասը»։

— Կովկասագիտութեան վերաբերեալ ահագին գրականութիւնը, ասում են հրատարակիչներն իրանց առաջաբանում, ցրուած է պարբերական հրատարակութիւնների մէջ և չառ քիչ է մատչելի ընթերցողների մեծամասնութեանը, այն ինչ երկրի կուլտուրական առաջադիմութեան շնորհիւ արագ զարգանում է դէպի այդ գրականութիւնն ունեցած հետաքրքրութիւնը։

Ահա այդ հասունացած պահանջին բաւարարութիւն տալու համար «Ամբողջ Կովկասի» հրատարակիչները նպատակ դրին իւրաքանչիւր տարի լոյս ընծայելու մի այնպիսի հրատարակութիւն, որը մեղմուած ձևով ծանօթացնէր ընթերցողներին Կովկասին վերաբերեալ այն տեղեկութիւնների հետ, որոնք մեծ հետաքրքրութիւն են ներկայացնում և արժանի են բազմակողմանի ուսումնասիրութեան...»

Նպատակը գեղեցիկ է. ծրագրին համակրելի. տեսնե՞ք ուրեմն, թէ հրատարակիչներն ինչ չափով ու ինչ ձևով են իրադրծել իրանց խոստումը, որի մասին այնքան երկար ժամանակ յայտարարում էին լրագրերում։

Ժողովածուն բաղկացած է երկու գլխաւոր մասերից։ Առաջին մասը պարունակում է օրացոյց և իրաւաբանական, փոստային ու վիճակագրական տեղեկութիւններ, իսկ երկրորդ մասում զետեղուած են մի շարք պատմական, գրականական, աղագրական և տնտեսական յօդուածներ։

Առաջին մասը իր կոչմանը կարող էր ծագայել միայն այն